

Profil sprawców incydentów na uczelninach.

Prezentują:
Katarzyna Sitnicka oraz Kamila Kubzdyl

Dlaczego temat jest ważny?

Przemoc na uczelniach wyższych przez lata pozostawała zjawiskiem marginalizowanym, ukrytym w cieniu akademickiej codzienności. Współcześnie bezpieczeństwo środowiska akademickiego staje się jednym z kluczowych wyzwań, wymagających zdecydowanych i systemowych działań. Dopiero w ostatnich latach, dzięki odważnym głosom studentów, badaniom społecznym, rosnącej świadomości zagrożeń oraz tragicznym wydarzeniom, problem ten zaczął być postrzegany jako realne zagrożenie dla funkcjonowania uczelni.

Bezpieczna uczelnia: systemowe rozwiązania i realne wsparcie dla studentów:

Konieczne jest wdrożenie rozwiązań, które zapewnią bezpieczeństwo gmachów i kampusów, przy jednoczesnym zachowaniu ich otwartości, autonomii oraz atmosfery sprzyjającej rozwojowi nauki.

Kluczowym wyzwaniem pozostaje znalezienie równowagi między ochroną a wolnością akademicką, tak aby uczelnie były miejscem bezpiecznym, a zarazem otwartym na dialog i różnorodność.

Chcemy przybliżyć Państwu profil sprawców przemocy, zaprezentować przykłady zdarzeń z polskich i zagranicznych uczelni oraz zastanowić się, czy studenci mają realny dostęp do skutecznej pomocy.

Czym jest profil psychologiczny?

To opis cech, zachowań i motywacji osoby, który powstaje na podstawie analizy jej psychiki, sposobu myślenia i reakcji. Tworzy się go w oparciu o dane z obserwacji, wywiadów, testów psychologicznych, a także analizy środowiska społecznego.

Eksperci skupiają się na wielowymiarowej ocenie charakteru jednostki. Rozpatrując osobowość, zwracają uwagę na to, jakie cechy dominują, jakie są jej mocne strony, a także na potencjalne słabości. Nie mniej istotne jest zrozumienie, w jaki sposób dana osoba reaguje na różne sytuacje – to analiza zachowań pozwala dostrzec wzorce i predyspozycje do określonych reakcji.

Co zawiera profil sprawcy?

- **Dane demograficzne:** wiek, płeć, przybliżony wzrost, budowa ciała, rasa.
- **Cechy osobowości:** poziom inteligencji, dominacji, agresji, skłonności do manipulacji, introwersja/ekstrawersja.
- **Styl życia i historia:** stan cywilny, status społeczno-ekonomiczny, zawód, miejsce zamieszkania, przeszłość kryminalna, sytuacja rodzinna.
- **Motywacja:** psychologiczne podłoże działania (np. potrzeba kontroli, dominacji, motywacja seksualna, finansowa).
- **Wskazówki behawioralne:** *modus operandi* (sposób działania), wybór ofiary, zachowanie przed, w trakcie i po popełnieniu przestępstwa, sposób ukrycia zwłok, ewentualne inscenizacje miejsca zbrodni.

Główne elementy profilu psychologicznego:

- **Osobowość** – np. cechy dominujące, temperament, style reagowania.
- **Motywacje i potrzeby** – co kieruje działaniami danej osoby.
- **Mechanizmy radzenia sobie ze stresem** – jak reaguje w sytuacjach trudnych.
- **Historia życia i doświadczenia** – czynniki wpływające na zachowania.
- **Potencjalne ryzyka** – np. skłonność do agresji, impulsywność.

Profil psychologiczny jest często wykorzystywany w kryminalistyce, psychologii sądowej, rekrutacji, a także w analizie sprawców przemocy – pomaga zrozumieć, dlaczego dana osoba działa w określony sposób i jakie czynniki mogą sprzyjać agresji.

Elementy składające się na profil psychologiczny:

Ważne jest zgłębienie tego, co napędza człowieka do działania. Badanie motywacji ujawnia, co jest dla danej osoby najważniejsze, jakie cele stawia sobie w życiu i co skłania ją do podejmowania konkretnych decyzji. Nie można także pominąć historii życia, która jest niczym kronika dotychczasowych doświadczeń. To właśnie one kształtują osobowość, wpływają na wybory i zachowania. Przez pryzmat przeszłości można lepiej zrozumieć, dlaczego jednostka zachowuje się w określony sposób w teraźniejszości.

W procesie kreowania profilu psychologicznego wykorzystuje się różnorakie narzędzia. Testy psychologiczne dostarczają danych w sposób zorganizowany i mierzalny, pozwalając na obiektywną ocenę różnych aspektów psychiki. Wywiady umożliwiają natomiast głębsze zanurzenie się w osobiste doświadczenia i przemyślenia profilowanej osoby. Obserwacje zachowań w naturalnym środowisku dają szansę na uchwycenie nieświadomych reakcji i interakcji. Natomiast analiza dokumentów może odsłonić ważne informacje, które uzupełniają całościowy obraz.

CIEKAWOSTKA

Pierwszy profil psychologiczny, jak podają dostępne źródła badawcze, pochodzi z 1888 roku i jest to profil seryjnego zabójcy „Kuby Rozpruwacza” (tłum. z ang. Jack The Ripper), który pięciokrotnie, a prawdopodobnie nawet więcej razy, dopuścił się zbrodni na kobietach, głównie prostytutkach w Londynie. Nigdy nie udało się ustalić jego prawdziwej tożsamości.

Próby profilowania mordercy podjął się angielski chirurg dr Thomas Bond, do którego zwrócił się o pomoc ówczesny zastępca komisarza ds. przestępczości w Scotland Yardzie – dr Robert Anderson. Śledczy poprosił lekarza, aby ten wydał opinię na temat wiedzy medycznej sprawcy z zakresu anatomii człowieka oraz posiadanych w tej kwestii umiejętności. Bond dokładnie przeanalizował obrażenia wszystkich pięciu ofiar i jednoznacznie wskazał, że cała piątka zginęła z rąk tego samego człowieka.

Oprócz szczegółowej oceny medycznej denatów, Bond stworzył profil zabójcy. Według niego był nim mężczyzna, osoba samotna i ekscentryczna, człowiek bez stałego zajęcia, z niewielkim przychodem, żyjący raczej w kręgach szanowanej społeczności. Był to mężczyzna silny, charakteryzujący się opanowaniem i nie czujący strachu, a do tego mogący ulegać morderczej i erotycznej manii. Oceniając sposób, w jaki kobiety zostały okaleczone, wysnuł pogląd, że znajdował się on w stanie silnego popędu płciowego tzw. satyriazy. Jego mordercze instynkty mogły natomiast narodzić się z manii religijnej. Miał to być też człowiek z natury spokojny, wręcz nieszkodliwy, w średnim wieku, schludnie ubrany i noszący płaszcz, bo tylko w takim okryciu mógł oddalać się z miejsca zbrodni, skrywając pod nim znajdujące się na jego odzieży ślady krwi. Nie miał też żadnej wiedzy o anatomii, nie był lekarzem, a nawet rzeźnikiem. Zbrodni dokonał składanym nożem rzeźniczym lub skalpelem chirurgicznym.

Cechy psychiczne sprawców ataków na uczelniach:

- **Eksternalizacja winy:** Tendencja do obwiniania innych za własne niepowodzenia i frustracje. Zamiast introspekcji ("Co zrobiłem źle?"), dominuje myślenie ("Co mi zrobiono?").
- **Depresja i myśli samobójcze:** Badania (np. NTAC) wykazują alarmująco wysoki odsetek sprawców, którzy przed atakiem lub w jego trakcie przejawiali poważne myśli samobójcze. W wielu przypadkach atak jest postrzegany jako finałowy akt desperacji, "samobójstwo przez policję" (ang. suicide by cop) lub próba "zabrania innych ze sobą".
- **Cechy narcystyczne i paranoidalne:** U niektórych sprawców obserwuje się zawyżone poczucie własnej wartości połączone z ekstremalną wrażliwością na krytykę (tzw. narcyzm wrażliwy). Może temu towarzyszyć myślenie paranoidalne – przekonanie o wrogim nastawieniu otoczenia i spiskach.
- **Zainteresowanie przemocą:** Fascynacja poprzednimi masowymi atakami, ich sprawcami, bronią lub aktami skrajnej przemocy. Często studiują oni działania poprzedników (efekt copycat).

Cechy psychiczne sprawców ataków na uczelniach:

- **Impulsywność i brak kontroli emocji:** sprawcy często wykazują trudności w regulacji gniewu i reagują gwałtownie na stresujące sytuacje.
- **Zaburzenia psychiczne:** w wielu przypadkach stwierdzono depresję, zaburzenia osobowości (paranoidalne, borderline) oraz objawy psychotyczne, w tym urojenia prześladowcze.
- **Sklonność do planowania przemocy:** badania FBI i Secret Service wskazują, że większość poważnych ataków była poprzedzona przygotowaniem (zakup broni, wybór miejsca, analiza czasu).
- **Historia konfliktów interpersonalnych:** wcześniejsze incydenty agresji słownej lub fizycznej, często ignorowane przez otoczenie.
- **Sztywne, dychotomiczne myślenie:** Postrzeganie świata w kategoriach czarno-białych (ludzie są albo "dobrzy", albo "źli"; sytuacje są "sprawiedliwe" lub "całkowicie niesprawiedliwe"), bez miejsca na odcienie szarości.

Cechy społeczne sprawców ataków na uczelniach:

- **Problemy w relacjach interpersonalnych:** Trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu zdrowych relacji (zarówno koleżeńskich, jak i romantycznych). Często występuje historia konfliktów, odrzucenia lub niepowodzeń w interakcjach społecznych.
- **"Syndrom ofiary":** Postrzeganie siebie jako ofiary niesprawiedliwego traktowania przez rówieśników, wykładowców lub system uniwersytecki.
- **Trudności adaptacyjne:** Uczelnia to środowisko wymagające dużej samodzielności. Niektórzy sprawcy to osoby, które nie poradziły sobie z presją akademicką, stresem związanym z opuszczeniem domu rodzinnego lub nowymi wymaganiami społecznymi.

Cechy społeczne sprawców ataków na uczelniach:

- **Poczucie izolacji i marginalizacji:** To jeden z najczęściej identyfikowanych czynników. Sprawcy często czują się odizolowani od społeczności akademickiej, postrzegani jako "obcy" lub ofiary ostracyzmu. Co ważne, kluczowe jest subiektywne poczucie izolacji, które nie zawsze pokrywa się z obiektywną rzeczywistością (sprawca może mieć znajomych, ale czuć się fundamentalnie nierozumiany).
- **Presja akademicka i stres:** wysokie wymagania, rywalizacja o wyniki i brak stabilności psychicznej są czynnikami ryzyka.
- **Myślenie dychotomiczne i poczucie krzywdy:** przekonanie o niesprawiedliwości, silne poczucie odrzucenia, co prowadzi do radykalizacji myślenia i planowania zemsty.

Motywy i działania sprawców w kontekście profilu psychologicznego:

Dopuszczający się zbrodni o największym ciężarze gatunkowym swoim charakterystycznym zachowaniem dla danego sprawcy, określanym jako modus operandi, sygnują miejsce zbrodni swoistym „podpisem” lub rodzajem „wizytówki”.

Wnioskowanie na podstawie modus operandi znajduje swoje oparcie w tezie, iż wszyscy sprawcy (nawet jeśli dopuszczają się czynów, które nie wypełniają znamion tego samego przestępstwa) postępują w sposób dla siebie charakterystyczny, powtarzalny, zindywidualizowany dla określonego człowieka, grupy osób, względnie dla wyselekcjonowanych osobowości.

Małgorzata Całkiewicz, badając kwestie związane z impulsem, którego działanie doprowadzi do popełnienia zbrodni zabójstwa, wyraźnie rozróżniła „przyczyny” od „motywów”.

Wspólne cechy w analizach psychologicznych sprawców:

- **Brak empatii**

Sprawcy przestępstw, szczególnie przestępstw o charakterze przemocy, mogą wykazywać się brakiem empatii wobec ofiar. Mogą nie rozumieć lub nie przejmować się konsekwencjami swoich działań dla innych ludzi.

- **Impulsywność**

Niektórzy sprawcy podejmują decyzje w sposób impulsywny, bez wcześniejszego zastanowienia się nad konsekwencjami swoich działań. Ta cecha jest często obecna u osób popełniających przestępstwa o charakterze agresywnym lub narkotykowym.

- **Manipulacja**

Wiele przestępców wykazuje zdolności manipulacyjne, szczególnie w przypadkach przestępstw ekonomicznych, oszustw, czy też przemocy domowej. Umiejętność manipulowania innymi i wykorzystywania ich słabości może być jednym z kluczowych elementów ich osobowości.

Wspólne cechy w analizach psychologicznych sprawców:

- **Niska samoocena**

Choć nie jest to reguła, niektórzy sprawcy mają problem z niską samooceną i podejmują przestępstwa, aby udowodnić sobie swoją wartość lub zyskać kontrolę nad sytuacją, w której czują się bezsilni.

- **Brak odpowiedzialności**

Osoby dokonujące przestępstw mogą mieć trudności z przyjęciem odpowiedzialności za swoje czyny. Często obwiniają innych lub okoliczności za swoje działania, zamiast dostrzegać własny wpływ na sytuację

- **Skrzywiony światopogląd**

Niektórzy sprawcy mają nierealistyczny lub zaburzony obraz świata i relacji międzyludzkich. Może to dotyczyć szczególnie osób, które popełniają przestępstwa z nienawiści lub mające na celu wyłącznie korzyści materialne, nie licząc się z konsekwencjami dla innych.

Wspólne cechy w analizach psychologicznych sprawców:

- **Chroniczny stres i frustracja**

Często sprawcy przestępstw żyją w stanie chronicznego stresu, frustracji i niezadowolenia z własnego życia. Przestępstwo może być dla nich sposobem na odreagowanie, zaspokojenie swoich potrzeb lub uzyskanie kontroli nad sytuacją.

- **Brak zdolności do autorefleksji**

Część sprawców nie potrafi analizować swoich działań ani dostrzegać ich negatywnych skutków, zarówno dla siebie, jak i dla innych. Taka postawa może prowadzić do powtarzania przestępczych zachowań.

- **Arogancja lub wybujałe poczucie własnej wartości**

Z kolei niektórzy sprawcy mają bardzo wysokie poczucie własnej wartości, które może prowadzić do przekonania, że są "ponad prawem" lub że nie muszą przestrzegać norm społecznych.

Wspólne cechy w analizach psychologicznych sprawców:

- **Problemy emocjonalne i zaburzenia psychiczne**

Część sprawców przestępstw zmagają się z różnymi zaburzeniami psychicznymi, takimi jak np. zaburzenia osobowości (np. osobowość antyspołeczna, narcystyczna), depresja czy zaburzenia lękowe, które mogą wpływać na ich decyzje i zachowanie.

- **Złe wzorce rodzinne i społeczne**

Wiele osób popełniających przestępstwa dorastało w środowisku, które było dysfunkcyjne, gdzie przemoc, alkoholizm lub inne problemy były na porządku dziennym. Brak pozytywnych wzorców w rodzinie i społeczeństwie może prowadzić do rozwoju destrukcyjnych postaw.

Przykład w Polsce: Atak na Uniwersytecie Warszawskim

To najnowszy i jeden z najtragiczniejszych incydentów na polskiej uczelni, który miał miejsce 7 maja 2025 roku.

- **Sprawca:** Mieszko R., 22-letni student prawa na Uniwersytecie Warszawskim.
- **Incident:** Sprawca zaatakował siekierą na terenie kampusu przy Krakowskim Przedmieściu. W wyniku ataku śmierć poniosła 60-letnia pracownica uczelni (portierka), a 39-letni pracownik straży uniwersyteckiej został ciężko ranny.
- **Motywacja (Analiza):** W momencie pisania tej odpowiedzi (listopad 2025), motywy są wciąż przedmiotem śledztwa. Media i eksperci (m.in. kryminolog dr Paweł Moczydłowski) wskazywali, że brutalność i charakter ataku mogą sugerować motyw osobistej zemsty i patologicznej urazy do konkretnej osoby lub symbolu ("demonstracyjna egzekucja"). W mediach pojawiały się również niepotwierdzone spekulacje na temat problemów psychicznych sprawcy. Przypadek ten wpisuje się w profil sprawcy działającego z poczucia głębokiej krzywdy lub w wyniku kryzysu psychicznego.

Przykład w Polsce:

Atak bombowy na Uniwersytecie Opolskim

- **Atak bombowy na Uniwersytecie Opolskim (1996)**
To najbardziej klasyczny przykład ataku typu grievance (poczucie krzywdy) w historii polskich uczelni.
- **Sprawca:** Sylwester B., 27-letni doktorant chemii.
Incydent: Sprawca podłożył precyzyjnie skonstruowany ładunek wybuchowy w Instytucie Chemii. W wyniku eksplozji zginął jego promotor, prof. Włodzimierz K., a 11 innych osób zostało rannych.
- **Motywacja (Analiza):** Była to zaplanowana zemsta. Sylwester B. od lat był w głębokim konflikcie ze swoim promotorem. Uważał, że jest przez niego niedoceniany, blokowany i niesprawiedliwie traktowany. Poczucie krzywdy narastało przez lata, a sprawca (wykorzystując swoją wiedzę chemiczną) postanowił "wymierzyć sprawiedliwość" poprzez zabójstwo osoby, którą obwiniał za swoje niepowodzenia naukowe i zawodowe.

Przykład w Polsce:

Zamach bombowy w auli Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu

Zamach bombowy w auli Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu (1971)

- **Sprawcy:** Jerzy i Ryszard Kowalczykowie (pracownicy uczelni).
- **Incydent:** Podłożyli bombę w auli przed akademią milicyjną. Eksplozja spowodowała duże zniszczenia, ale nie było ofiar.
- **Motywacja:** Protest polityczny przeciwko represjom po wydarzeniach grudnia 1970. Zamach ideologiczny, wymierzony w symbol władzy, nie w osoby prywatne.

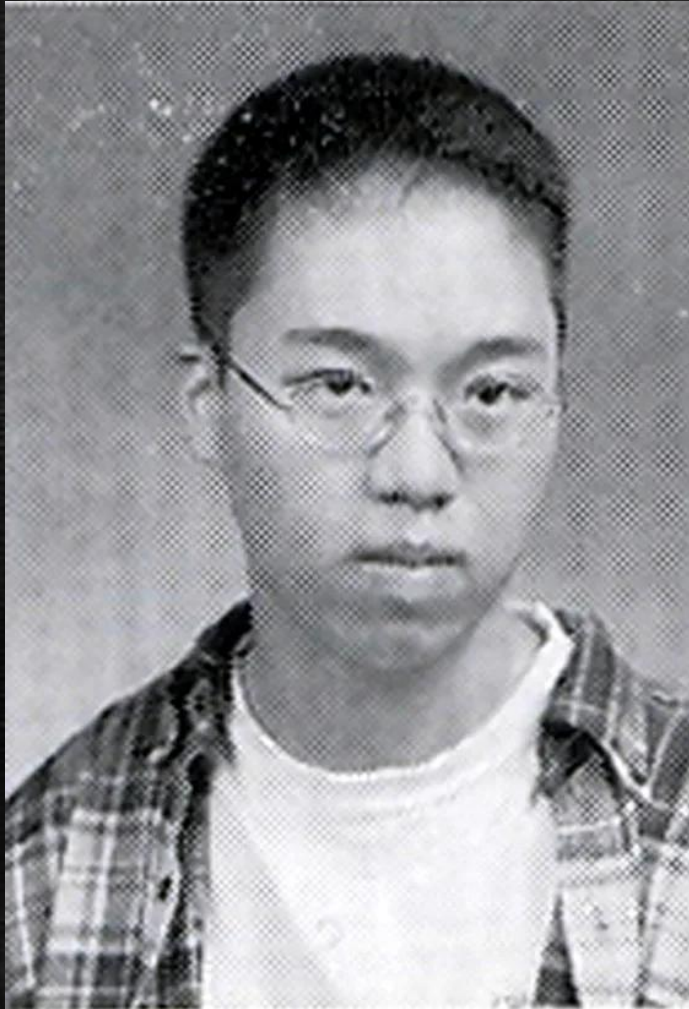
Przykład Czechy: Uniwersytet Karola w Pradze (2023)

Atak na Uniwersytecie Karola był jednym z najtragiczniejszych zamachów dokonanych w ostatnich dekadach w Europie przez napastnika działającego w pojedynkę.

- **Sprawca:** 24-letni David Kozak. student Wydziału Filozoficznego.
- **Incydent:** Strzelanina na kampusie – 16 osób zabitych, 24 rannych. Sprawca popełnił samobójstwo.
- **Motywacja (Analiza):** Prawdopodobnie problemy psychiczne, poczucie izolacji i frustracja.

Przykład USA: Virginia Tech (2007)

Sprawca strzelaniny popełnił samobójstwo. Cho wcześniej został zdiagnozowany z zaburzeniami psychicznymi jak mutyzm wybiórczy czy poważne zaburzenia depresyjne.

- **Sprawca:** 23 letni Cho Seung-hui student literatury angielskiej na uniwersytecie i obywatel USA.
- **Incydent:** Masowa strzelanina w dwóch budynkach kampusu – 32 osoby zabite, ranił 17 innych przy użyciu dwóch półautomatycznych pistoletów oraz 6 innych osób doznało obrażeń wyskakując z okien w próbie ucieczki przed sprawcą.
- **Motywacja (Analiza):** Zaburzenia psychiczne, silne poczucie odrzucenia i izolacji społecznej.

Przykład Niemcy: Uniwersytet w Heidelbergu (2022)

Według ustaleń był obywatelem Niemiec, legalnie posiadał broń palną, którą kupił kilka dni przed atakiem. Nie był wcześniej karany, ale w jego otoczeniu zauważano problemy z integracją społeczną.

- **Sprawca:** 18-letni student pierwszego roku biologii.
- **Incydent:** sprawca wszedł do sali wykładowej na Uniwersytecie w Heidelbergu, gdzie odbywały się zajęcia dla około 30 osób. Uzbrojony w strzelbę, otworzył ogień do uczestników wykładu. 2 ofiary śmiertelne i 2 ranne. Po ataku sprawca wyszedł z budynku i popełnił samobójstwo na terenie kampusu.
- **Motywacja (Analiza):** Nieustalona, prawdopodobnie kryzys psychiczny i osobiste problemy.

Przykład w Polsce: Alarmy bombowe na uczelniach w całej Polsce (2025)

Sprawcy: Nieustaleni (prawdopodobnie cyberatak).

•**Incydent:** Masowe rozsyłanie maili z groźbami podłożenia bomb w budynkach uczelni (Warszawa, Kraków, Łódź, Sanok). Ewakuacje wielu obiektów, brak realnych ładunków.

•**Motywacja:** Zakłócenie funkcjonowania instytucji, wywołanie paniki (charakter cyberzagrożenia).

•**Charakterystyka:** Fałszywe alarmy, ale pokazują podatność systemów bezpieczeństwa.

Statystyki dotyczące molestowania w środowisku akademickim:

- Według raportu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, **40,7% studentów w Polsce doświadczyło molestowania** od momentu rozpoczęcia studiów (47% kobiet, 31% mężczyzn).
- Badania na Uniwersytecie Jagiellońskim, Warszawskim i Wrocławskim wykazały, że **30% ankietowanych było świadkami lub ofiarami molestowania seksualnego**, a tylko **9% zgłosiło incydent** władzom uczelni.
- Procedury antydyskryminacyjne istnieją na większości uczelni, ale **brakuje skutecznych mechanizmów prewencji i wsparcia dla studentów** – większość przypadków pozostaje niezgłoszona.

Głównymi problemami przed którymi stoją uczelnie to przede wszystkim:

- **brak wystarczającej ochrony fizycznej** odpowiednio wykwalifikowanej i wyposażonej w środki przymusu bezpośredniego,
- **rosnące zagrożenia wynikające z radykalizacji i napięć społecznych**, które mogą przekładać się na akty przemocy w środowisku akademickim,
- **znaczne deficyty ilościowe i jakościowe w wyposażeniu** obiektów i terenów zewnętrznych w środki zabezpieczenia technicznego,
- **brak lub nieaktualne zasady współpracy ze służbami mundurowymi** w przypadku określonych zagrożeń i sytuacji kryzysowych,
- **niedostateczne środki finansowe** na wprowadzenie odpowiednich działań zabezpieczających.

Podsumowanie:

Bezpieczeństwo środowiska akademickiego staje się jednym z kluczowych wyzwań współczesnych uczelni. Analiza profilu sprawców incydentów wskazuje na złożone uwarunkowania psychologiczne i społeczne, takie jak poczucie izolacji, eksternalizacja winy, zaburzenia osobowości czy skłonność do planowania przemocy. Wiele przypadków wynika z narastającej frustracji, presji akademickiej oraz braku skutecznych mechanizmów wsparcia. Przykłady z Polski i zagranicy pokazują, że incydenty te nie są odosobnione i wymagają systemowych działań.

Kluczowe rekomendacje obejmują: rozwój procedur prewencyjnych, wzmocnienie ochrony fizycznej i technicznej, budowanie kultury otwartości oraz zapewnienie realnego dostępu do pomocy psychologicznej. Tylko kompleksowe podejście, łączące analizę ryzyka z edukacją i wsparciem, może ograniczyć skalę zagrożeń i zapewnić bezpieczeństwo w środowisku akademickim.

Bibliografia :

- Jan Gołębiowski- Umysł Przestępcy.
- dr Jerzy Gąsiorowski- Osobowość sprawcy przestępstwa i jej wpływ na proces wykrwaczy.
- Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury – Zeszyt 2 (42) 2021. 153
- Magdalena Niewińska- Profilowanie nieznanych sprawców zabójstw na podstawie modus operandi
- <https://magazyn-ksp.policja.gov.pl/mag/aktualnosci/112389,PROFILER-Kim-jest-tajemniczy-badacz-przestepczego-PSYCHE.html>

Dziękujemy za uwagę

Katarzyna Sitnicka oraz Kamila Kubzdyl